Επίσημη Εφημερίδα
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL
Σειρά C

C/2025/5160

28.10.2025

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Στρατηγική της ΕΕ για τη στήριξη, την προστασία και την ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών

(γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής [1])

(C/2025/5160)

Γενικοί εισηγητές: **Pietro Vittorio BARBIERI**
Peter SCHMIDT
Christa SCHWENG

Νομική βάση	Άρθρο 51 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού
Αίτηση γνωμοδότησης	13.5.2025
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο όργανο	Τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη»
Έγκριση από την Ολομέλεια	17.7.2025
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	598
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	152/00/02

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) ιδρύθηκε το 1957 με τη Συνθήκη της Ρώμης ως συμβουλευτικό όργανο των θεσμικών οργάνων της μετέπειτα ΕΕ. Παρέχει τη δυνατότητα στην οργανωμένη κοινωνία των πολιτών να εκφράζει τις απόψεις της σε ευρωπαϊκή κλίμακα, τις οποίες διοχετεύει στη διαδικασία χάραξης της ενωσιακής πολιτικής. Η ΕΟΚΕ έχει ανέκαθεν συμβάλει σημαντικά στην προαγωγή του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και με τη γνωμοδότηση αυτή επιδιώκει να υποβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα προσχέδιο της συναφούς στρατηγικής και την πρόταση εγκαθίδρυσης κοινού βήματος διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών.

1.2. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να σχεδιάσει μια συνολική στρατηγική για την κοινωνία των πολιτών και να εγκαθιδρύσει σχετικό δημόσιο βήμα. Τούτο καθίσταται ακόμη πιο επείγον στη σημερινή συγκυρία με τη δημοκρατία να απειλείται και τον χώρο δράσης της κοινωνίας των πολιτών να συρρικνώνεται τόσο στα κράτη μέλη της ΕΕ όσο και παγκοσμίως.

1.3. Μια ενωσιακή στρατηγική για την κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να περιλαμβάνει μέτρα υπέρ των εξής:

— του ασφαλούς και ευνοϊκού περιβάλλοντος για την κοινωνία των πολιτών,

— της βιωσιμότητας και της ανεξαρτησίας (μέσω της σχετικής χρηματοδότησης) και

— της μεγαλύτερης συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και σε διάλογο (με τη διάρθρωση και την ενίσχυση των υπαρχόντων μηχανισμών).

[1] Γνωμοδότηση που βασίζεται σε σημείο του προγράμματος εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πριν από τη δημοσίευση του εγγράφου της τελευταίας. Η γνωμοδότηση ζητήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με επιστολή της 13ης Μαΐου 2025.

1.4. Η στρατηγική πρέπει να περιλαμβάνει μια διοργανική συμφωνία επί του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών —με συντονίστρια την ΕΟΚΕ— με μέλημα τη συνέπεια των πρακτικών διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών ανά τα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

1.5. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης ότι η στρατηγική για την κοινωνία των πολιτών και το βήμα διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών πρέπει να συνδυαστούν με στενότερη διοργανική συνεργασία και καλύτερα δομημένο και πιο συμμετοχικό διάλογο με θέμα τις προτάσεις της ΕΟΚΕ.

1.6. Βασιζόμενη στην πείρα και το δίκτυό της, η ΕΟΚΕ προτείνει να δρομολογηθεί ένα πιλοτικό έργο σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με το οποίο θα εκκινήσει ένας ευρύς διάλογος από τα πρώτα στάδια της πολιτικής διαδικασίας. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση κυρίως στη δημοκρατία, τα θεμελιώδη δικαιώματα και το κράτος δικαίου, ζητήματα που θα συζητηθούν σε συνεργασία με την ειδική ομάδα «Θεμελιώδη δικαιώματα και κράτος δικαίου» της ΕΟΚΕ. Μπορούν δε να προταθούν παρόμοιες διαδικασίες ευρέος διαλόγου με άλλα σημαντικά θέματα ιδιαίτερης σημασίας για την κοινωνία των πολιτών αφ' ης στιγμής έχει εφαρμοστεί και αξιολογηθεί το έργο.

1.7. Μέσω του βήματος αυτού:

— θα καθοδηγείται ο διάλογος (με συντονιστές τα διοικητικά όργανα) με θέμα τη δημοκρατία, τα θεμελιώδη δικαιώματα και το κράτος δικαίου και μετέπειτα θα προάγονται σημαντικές πολιτικές διαδικασίες (λ.χ. το ετήσιο πρόγραμμα εργασιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής),

— θα διεξάγεται ετήσια διάσκεψη επί του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών όπου θα εκτίθενται και θα υπόκεινται σε επεξεργασία προκαταρκτικές εισηγήσεις μαζί με άλλους συναρμοδίους,

— θα παρακολουθείται ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών με τη βοήθεια ενός ετήσιου πίνακα αξιολόγησης, οι ενδείξεις του οποίου θα περιλαμβάνονται σε διετείς εκθέσεις με θέμα τον εν λόγω διάλογο, καθώς και

— θα τεθούν οι βάσεις σύναψης διοργανικής συμφωνίας επί του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών —με συντονίστρια την ΕΟΚΕ— με μέλημα τη συνέπεια των πρακτικών διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών ανά τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και με τήρηση των αρχών που παρατίθενται στο σημείο 3.7.1.

1.8. Η ΕΟΚΕ εισηγείται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διαθέσει επαρκή μέσα για την ενίσχυση του διαλόγου με την ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών σε όλα τα επίπεδα και να χρηματοδοτήσει την υλοποίηση του βήματος της κοινωνίας των πολιτών. Το προτεινόμενο πιλοτικό έργο θα επιτρέψει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δοκιμάσει την προταθείσα πρωτοβουλία ευρείας διαβούλευσης με χρήση λίγων πρόσθετων πόρων, καθότι τα περισσότερα εργαλεία έχουν ήδη τεθεί σε λειτουργία.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1. Στην επιστολή ανάθεσης καθηκόντων ([2]) προς τον κ. Michael McGrath, ορισθέντα επίτροπο Δημοκρατίας, Δικαιοσύνης, Κράτους Δικαίου και Προστασίας των Καταναλωτών, η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επισημαίνει ότι, στην προσπάθεια να εντείνει τη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών όσον αφορά τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και συναφή θέματα, ανατίθεται στον κ. McGrath το καθήκον να δημιουργήσει ένα βήμα της κοινωνίας των πολιτών για τη διεξαγωγή ενός πιο συστηματικού διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και να εργαστεί για την ενίσχυση της προστασίας της κοινωνίας των πολιτών, των ακτιβιστών και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο έργο τους.

2.2. Στη σχετική παράγραφο του προγράμματος εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2025 σημειώνονται τα εξής: «Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προστασία των δημοκρατικών μας συστημάτων και θεσμών και η παρούσα Επιτροπή θα εντείνει τη δέσμευσή της για τη στήριξη, την προστασία και την ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών». Στις «Νέες πρωτοβουλίες» του παραρτήματος του προγράμματος εργασίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή περιγράφει πώς θα αναλάβει τη δέσμευση για την ανάπτυξη μιας στρατηγικής «της ΕΕ για τη στήριξη, την προστασία και την ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών (μη νομοθετική, τρίτο τρίμηνο του 2025)». Στη δημόσια διαβούλευση στη διαδικτυακή πύλη «Πείτε την άποψή σας», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε ότι οι προσωρινοί βασικοί στόχοι της στρατηγικής θα είναι η ενίσχυση της ουσιαστικής συμμετοχής και της προστασίας των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που ασχολούνται με ευρύ φάσμα ενωσιακών πολιτικών. Στη συνέχεια ανέφερε ότι μέσω της στρατηγικής θα προταθούν πρωτοβουλίες υπέρ ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος, με τη λήψη μέτρων σε επίπεδο ΕΕ για την πρόληψη της συρρίκνωσης του χώρου δράσης της κοινωνίας των πολιτών. Πρότεινε επίσης τη λήψη μέτρων υπέρ της βελτίωσης του διαλόγου μεταξύ των δημόσιων αρχών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών με θέμα τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και συναφή ζητήματα. Σε επίπεδο ΕΕ, αυτό θα συμπεριλαμβάνει τη συμμετοχή μέσω ενός δημόσιου βήματος της κοινωνίας των πολιτών ([3]).

([2]) Επιστολή ανάθεσης καθηκόντων της κ. Ursula von der Leyen, Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προς τον κ. Michael McGrath, ορισθέντα επίτροπο Δημοκρατίας, Δικαιοσύνης, Κράτους Δικαίου και Προστασίας των Καταναλωτών, 17 Σεπτεμβρίου 2024, https://commission.europa.eu/document/download/907fd6b6-0474-47d7-99da-47007ca30d02_en?filename=Mission%20letter%20-%20McGRATH.pdf.

([3]) Πρωτοβουλία πρόσκλησης υποβολής στοιχείων με τίτλο «Στρατηγική της ΕΕ για την κοινωνία των πολιτών», η οποία αναρτήθηκε στη διαδικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Πείτε την άποψή σας» στις 13 Ιουνίου 2025.

2.3. Με τη Συνθήκη της Ρώμης η ΕΟΚΕ ιδρύθηκε ως συμβουλευτικό όργανο στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι των οικονομικών και κοινωνικών κατηγοριών και των γενικών συμφερόντων από τα κράτη μέλη. Το άρθρο 300 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) αναφέρει αναλυτικότερα τα εξής: «Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή απαρτίζεται από αντιπροσώπους των οργανώσεων εργοδοτών, μισθωτών και άλλων αντιπροσωπευτικών φορέων της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως στον κοινωνικοοικονομικό, κοινωφελή, επαγγελματικό και πολιτιστικό τομέα». Το καθήκον της ΕΟΚΕ είναι να συμβάλλει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων υποβάλλοντας τις δικές της ανεξάρτητες γνωμοδοτήσεις σε θέματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της, όπως ορίζεται στις Συνθήκες. Μεταξύ των πολυάριθμων καινοτομιών που εισήγαγε η Συνθήκη της Ρώμης στο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο τοπίο είναι οι αρχές της συμμετοχικής δημοκρατίας μέσω άμεσων και δομημένων διαβουλεύσεων με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών. Η αποστολή της ΕΟΚΕ απορρέει άμεσα από τη συμμετοχική δημοκρατία, καθότι επιτρέπει στους εκπροσώπους των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών από τα κράτη μέλη να διατυπώνουν γνωμοδοτήσεις σχετικές με τη νομοθεσία της ΕΕ, συνεργαζόμενοι με πνεύμα συμβιβασμού και εφαρμόζοντας δημοκρατικές αρχές, δίνοντας φωνή στην κοινωνία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των μειονοτικών ομάδων, με διαφανή τρόπο.

2.4. Το άρθρο 11 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), το οποίο έθεσε τα θεμέλια για γνήσιο, δομημένο διάλογο με την κοινωνία των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δημιούργησε σημαντικές προοπτικές για την περαιτέρω ανάπτυξη της συμμετοχικής δημοκρατίας. Ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών πρέπει να συμβαδίζει με τον κοινωνικό διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους, με επιδίωξη τη μακροχρόνια συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην ευρωπαϊκή διαδικασία λήψης αποφάσεων.

2.5. Ως ο οίκος της συμμετοχικής δημοκρατίας, η ΕΟΚΕ λειτουργεί ως δημόσιο βήμα ευρείας συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών και ως κινητήρια δύναμη της προσπάθειας για να δοθεί στην κοινωνία των πολιτών «μια θέση στο τραπέζι της ΕΕ». Η ΕΟΚΕ είναι ένας φάρος που καθοδηγεί την κοινωνία των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων της ΕΕ. Βασική λειτουργία της είναι η προώθηση, η οργάνωση και η διοχέτευση της συμμετοχικής δημοκρατίας στα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

2.6. Από το 1992, η ΕΟΚΕ έχει εκπονήσει ένα σημαντικό σώμα γνωμοδοτήσεων, μελετών και δηλώσεων σχετικών με τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών και τη συμμετοχική δημοκρατία. Όλα αυτά συνοψίζονται στη συνεχώς επικαιροποιούμενη «Επιτομή της συμμετοχικής δημοκρατίας — Μια ιστορία επιτυχίας που γράφτηκε από την ΕΟΚΕ» ([4]).

2.7. Ακολουθεί κατάλογος σχετικών επιτευγμάτων και δημοσιεύσεων που αξίζει να αναφερθούν.

— Ενημερωτική έκθεση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η Ευρώπη των πολιτών» (8 Απριλίου 1992) με την οποία τέθηκε για πρώτη φορά το θέμα του διαλόγου με τους πολίτες και τους εκπροσώπους τους.

— Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Ο ρόλος και η συμβολή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση» (22 Σεπτεμβρίου 1999), η οποία ενθάρρυνε και συνόδευε την έγκριση του άρθρου 11 της ΣΕΕ.

— Η ίδρυση της ομάδας συνδέσμου το 2004 (απαρτιζόμενης από ευρωπαϊκές οργανώσεις και δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών) με σκοπό την παροχή ενός πλαισίου πολιτικού διαλόγου και συνεργασίας σε διατομεακά θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Η ομάδα αποτελείται από μέλη της ΕΟΚΕ και 47 ευρωπαϊκές οργανώσεις και δίκτυα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ΕΟΚΕ ήταν το πρώτο όργανο της ΕΕ που άρχισε να εφαρμόζει διαδικασία συμμετοχικής δημοκρατίας.

— Η ετήσια εκδήλωση της «Εβδομάδας της κοινωνίας των πολιτών», η οποία τελεί υπό την αιγίδα της ΕΟΚΕ και έχει ως σκοπό τη συνεργασία με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και την κοινωνία των πολιτών με την ευρύτερη έννοια για την προώθηση του διαλόγου σχετικά με βασικά ζητήματα που απασχολούν την Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ είναι ο οίκος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, καθότι παρέχει στις ομάδες αυτές ένα δημόσιο βήμα για να εκφράζουν τις απόψεις τους και να συμβάλλουν στη χάραξη πολιτικής της ΕΕ.

([4]) ΕΟΚΕ, «Συμμετοχική δημοκρατία — Μια ιστορία επιτυχίας που γράφτηκε από την ΕΟΚΕ», 2020, https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-19-663-en-n.pdf.

— Η ίδρυση το 2013 της ειδικής ομάδας «Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών», η οποία είναι επιφορτισμένη με το καθήκον της καθοδήγησης της πολιτικής της ΕΟΚΕ σε θέματα Ευρωπαϊκών Πρωτοβουλιών Πολιτών και η υποβολή προτάσεων ανάληψης δράσης από τα θεσμικά όργανα με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη αυτού του μέσου. Η ειδική ομάδα διατηρεί τακτικές επαφές τόσο με διοργανωτές Ευρωπαϊκών Πρωτοβουλιών Πολιτών όσο και με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που υποστηρίζουν ουσιωδώς αυτές τις πρωτοβουλίες και την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στα κοινά. Αρκετοί από αυτούς είναι μόνιμοι εταίροι στην εμβληματική ετήσια εκδήλωση της ΕΟΚΕ, την «Ημέρα της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Πολιτών» (η οποία πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια της «Εβδομάδας της κοινωνίας των πολιτών» από το 2024).

— Το τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις» της ΕΟΚΕ, το οποίο είναι επιφορτισμένο με την παρακολούθηση των σχετικών με το εμπόριο και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων της ΕΕ μέσω του διαλόγου με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών από τις τρίτες χώρες και περιφέρειες με τις οποίες η ΕΕ διατηρεί επίσημες σχέσεις.

— Η ίδρυση της ειδικής ομάδας «Θεμελιώδη δικαιώματα και κράτος δικαίου» το 2018 με αποστολή την καταπολέμηση της ανόδου του λαϊκισμού και της συρρίκνωσης του χώρου δράσης της κοινωνίας των πολιτών. Η ομάδα «Θεμελιώδη δικαιώματα και κράτος δικαίου» ασχολείται με την αξιολόγηση της κατάστασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου στα κράτη μέλη. Δίνει ιδιαίτερη προσοχή στα δικαιώματα που είναι καίριας σημασίας για την κοινωνία των πολιτών —συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων— όπως το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, το δικαίωμα του συνέρχεσθαι, η ελευθερία έκφρασης (συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης) και το δικαίωμα στην απαγόρευση των διακρίσεων, καθώς και στη γενικότερη κατάσταση του κράτους δικαίου. Η τελική ετήσια έκθεσή της τροφοδοτεί την ετήσια έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα το κράτος δικαίου.

— Η μακρόχρονη καλλιέργεια από την ΕΟΚΕ ενός δικτύου εθνικών οικονομικών και κοινωνικών επιτροπών. Οι δεσμοί αυτοί συμβάλλουν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των πολιτών, της κοινωνίας των πολιτών και των δημόσιων αρχών, και διασφαλίζουν τη συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών φορέων στη λήψη δημόσιων αποφάσεων.

— Η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ SOC/526 του Οκτωβρίου του 2016, στην οποία έγινε λόγος για πρώτη φορά για τη δυνατότητα σύγκλησης ετήσιου φόρουμ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων επί της δημοκρατίας, των θεμελιωδών δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου. Η γνωμοδότηση SOC/627 την οποία ενέκρινε η ΕΟΚΕ τον Ιούνιο του 2019 ([5]) και στην οποία επανέλαβε την πρότασή της να «καθιερωθεί ευρωπαϊκού επιπέδου ετήσιο φόρουμ για τα θεμελιώδη δικαιώματα και το κράτος δικαίου».

— Η πρόταση υπ' αριθ. 39 της Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης, που πραγματοποιήθηκε μεταξύ 2021 και 2022, βάσει της οποίας προτείνονται τα εξής: «[Μ]εταρρύθμιση του τρόπου λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω της καλύτερης συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. [Ε]νίσχυση των υφιστάμενων δομών ώστε να αντικατοπτρίζουν καλύτερα τις ανάγκες και τις προσδοκίες των πολιτών της ΕΕ στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, δεδομένης της σημασίας τους για τον ευρωπαϊκό δημοκρατικό βίο. Στο πλαίσιο δε αυτό, με την ενίσχυση του θεσμικού ρόλου της ΕΟΚΕ και την ενδυνάμωσή της ως διαμεσολαβήτριας και εγγυήτριας των δραστηριοτήτων συμμετοχικής δημοκρατίας, όπως ο διαρθρωμένος διάλογος με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τις ομάδες πολιτών.» Επισημαίνεται δε ότι «[μ]ια ζωντανή κοινωνία των πολιτών είναι ζωτικής σημασίας για τη δημοκρατική ζωή της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Στην πρόταση υπ' αριθ. 36 ζητείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή «να συμπεριλάβει την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών και τις περιφερειακές αρχές και τις υφιστάμενες δομές, όπως η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) και η Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ), στη διαδικασία συμμετοχής των πολιτών».

— Η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ SOC/728 με θέμα «Αξιολόγηση του αντικτύπου της ΕΕ από τη σκοπιά της νεολαίας», η οποία αποτελεί εργαλείο που έχει σχεδιαστεί για την ενίσχυση της συμμετοχής των νέων και τη συνεκτίμηση της νεολαίας στη χάραξη πολιτικής βάσει διαβούλευσης, εκτίμησης επιπτώσεων και μέτρων μετριασμού, καθιστώντας την ΕΟΚΕ το πρώτο θεσμικό όργανο της ΕΕ που έχει δεσμευτεί για την εφαρμογή της. Όσον αφορά την ΕΟΚΕ, αυτό σημαίνει τη συμμετοχή εκπροσώπων της νεολαίας στις γνωμοδοτήσεις της. Τον Απρίλιο του 2024, το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ενέκρινε μεθοδολογία που εκπόνησε η Ομάδα Νεολαίας της ΕΟΚΕ για την εφαρμογή της αξιολόγησης του αντικτύπου της ΕΕ από τη σκοπιά της νεολαίας στην ΕΟΚΕ.

— Η ίδρυση της ειδικής ομάδας «Ευρωπαϊκό Εξάμηνο» της ΕΟΚΕ το 2017, η οποία αποτελεί διατομεακό όργανο που ενισχύει και υποστηρίζει το έργο των τμημάτων της ΕΟΚΕ. Επικεντρώνεται στις προτάσεις της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την απασχόληση, εξασφαλίζοντας τη συνεχή συμβολή της ΕΟΚΕ στον ετήσιο κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

— Η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ SOC/782 με θέμα «Ενίσχυση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και της συμμετοχικής δημοκρατίας στην ΕΕ: μελλοντική πορεία», μια στρατηγικής σημασίας γνωμοδότηση με θέμα τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών, η οποία εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο του 2024 και περιλαμβάνει πολλά ουσιώδη στοιχεία για τη χάραξη στρατηγικής διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών.

([5]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο — Περαιτέρω ενδυνάμωση του κράτους δικαίου εντός της Ένωσης Τρέχουσα κατάσταση και πιθανά επόμενα βήματα» [COM(2019) 163 final] (ΕΕ C 282 της 20.8.2019, σ. 39).

— Η συμμετοχή της ΕΟΚΕ είτε στη διοργάνωση είτε στη διευκόλυνση διαφόρων εισηγήσεων και πλατφορμών της κοινωνίας των πολιτών, όπως το Ευρωπαϊκό Φόρουμ για τη Μετανάστευση, η Ευρωπαϊκή πλατφόρμα ενδιαφερόμενων μερών για την κυκλική οικονομία (από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) και οι συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης για τη νεολαία. Κατά την εφαρμογή της Ατζέντας του 2030 των Ηνωμένων Εθνών, η ΕΟΚΕ διευκόλυνε τη συμβολή της κοινωνίας των πολιτών στην πρώτη εθελοντική επισκόπηση της ΕΕ.

3. **Μια στρατηγική της ΕΕ για τη στήριξη, την προστασία και την ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών**

3.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να σχεδιάσει μια συνολική στρατηγική για την κοινωνία των πολιτών και να εγκαθιδρύσει σχετικό δημόσιο βήμα. Τούτο καθίσταται ακόμη πιο επείγον στη σημερινή συγκυρία με τη δημοκρατία να απειλείται και τον χώρο δράσης της κοινωνίας των πολιτών να περιορίζεται τόσο στα κράτη μέλη της ΕΕ όσο και παγκοσμίως. Πρέπει να διατεθούν όλα τα μέσα της κοινωνίας για τη θωράκιση της ΕΕ, ιδίως ενόψει των τρεχουσών κρίσεων και δεδομένης της γενικής γεωπολιτικής συγκυρίας.

3.2. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της δρομολόγησης μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την κοινωνία των πολιτών με σκοπό τη διασφάλιση μιας ισχυρής και αυτόνομης κοινωνίας των πολιτών και τη δημιουργία ενός δημόσιου βήματος της κοινωνίας των πολιτών σε ενωσιακό επίπεδο, όπου τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα θα μπορούν να συνεργάζονται με την κοινωνία των πολιτών με συγκεκριμένο και ουσιώδη τρόπο.

3.3. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σημασία της πλήρους εφαρμογής του άρθρου 11 της ΣΕΕ για τη συμπλήρωση των ισχυουσών διατάξεων περί διαβούλευσης.

3.4. Μια ενωσιακή στρατηγική για την κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να περιλαμβάνει μέτρα υπέρ των εξής:

— του ασφαλούς και ευνοϊκού περιβάλλοντος για την κοινωνία των πολιτών,

— της βιωσιμότητας και της ανεξαρτησίας (μέσω της σχετικής χρηματοδότησης) και

— της μεγαλύτερης συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και σε διάλογο (με τη διάρθρωση και την ενίσχυση των υπαρχόντων μηχανισμών και σε επίπεδο ΕΕ μέσω ενός δημόσιου βήματος της κοινωνίας των πολιτών, όπως περιγράφεται κατωτέρω).

3.5. Η ΕΕ πρέπει να μεριμνήσει για τη δημιουργία ασφαλούς και ευνοϊκού περιβάλλοντος για την κοινωνία των πολιτών με τους εξής τρόπους:

— την προώθηση και προβολή της λειτουργίας και των ιδιαιτεροτήτων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών ως βασικού πυλώνα της δημοκρατίας, της συνοχής, της συμμετοχής και της κοινωνικής καινοτομίας σε περιφερειακό, κρατικό και ευρωπαϊκό επίπεδο·

— την ανάπτυξη μηχανισμού προστασίας των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντός της ΕΕ·

— την ενίσχυση του ρόλου της ΕΟΚΕ ως κόμβου, γεφυροποιού, διαύλου και διαμεσολαβήτριας για λογαριασμό της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε ενωσιακό, διεθνές και κρατικό επίπεδο· και

— την έγκριση της πρότασης οδηγίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τα ευρωπαϊκά διασυνοριακά σωματεία και την εξέταση της περίπτωσης ανάπτυξης παρόμοιου νομικού μέσου όσον αφορά τα ιδρύματα.

3.6. Η ΕΕ πρέπει να προωθήσει τη βιωσιμότητα και την ανεξαρτησία μέσω χρηματοδότησης, έτσι ώστε:

— να είναι προσιτή πολυετής, συνεπής και ευέλικτη χρηματοδότηση για τους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών και να παρέχονται επαρκείς πόροι στο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο·

— να συμμετέχουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση προγραμμάτων χρηματοδότησης που τις αφορούν·

— να υπερκεράζονται —και διακρατικά— τα διοικητικά, κανονιστικά και φορολογικά εμπόδια που παρεμβάλλονται στη χρηματοδότηση και τη λήψη δωρεών·

— όλοι οι νόμοι που επηρεάζουν τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τις δραστηριότητές τους να συμμορφώνονται πλήρως με τις ενωσιακές και διεθνείς νομικές υποχρεώσεις και με τα θεμελιώδη δικαιώματα, και να ζητείται η γνώμη των εν λόγω οργανώσεων ως προς τις νομοθετικές αλλαγές που τις επηρεάζουν·

— να μην εφαρμόζονται μέτρα που περιορίζουν τη δυνατότητα χρηματοδότησης και να μην χρησιμοποιούνται καταχρηστικά διοικητικοί, νομικοί και χρηματοδοτικοί μηχανισμοί για τον περιορισμό της συμμετοχής του κοινού, της δράσης των πολιτών ή της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης·

— να ενθαρρύνονται οι άνθρωποι να καταγγέλλουν κρούσματα παρενόχλησης ή επιθέσεις κατά οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και οι παραβιάσεις αυτές να καταγράφονται, να διερευνώνται και να διώκονται δεόντως με σκοπό την προάσπιση του κράτους δικαίου·

— να εφαρμόζεται ορθά η νομοθεσία της ΕΕ για την προστασία της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ άλλων μέσω προσωρινών μέτρων, όπου απαιτείται· και

— να υποστηρίζονται οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μέσω βιώσιμης χρηματοδότησης για το έργο τους και μέσω μηχανισμών ανάπτυξης ικανοτήτων.

3.7. Τέλος, η ΕΕ πρέπει να μεριμνήσει για τη μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά και σε διάλογο, προάγοντας τις κατάλληλες συνθήκες, καθορίζοντας δείκτες αναφοράς και προκρίνοντας δομές διαλόγου σε όλα τα επίπεδα.

3.7.1. *Προαγωγή των κατάλληλων συνθηκών και καθορισμός δεικτών αναφοράς*

3.7.1.1. Ο ουσιαστικός διάλογος με την κοινωνία των πολιτών προϋποθέτει τις κατάλληλες **συνθήκες** που θα επιτρέψουν την συμμετοχή όλων των μερών, με μέριμνα ότι σε καθένα εξ αυτών θα ανατίθενται σαφείς ρόλοι και αρμοδιότητες. Τούτο προϋποθέτει επίσης την ανταπόκριση και την υποχρέωση λογοδοσίας των θεσμικών οργάνων εντός και εκτός των μηχανισμών διαλόγου, σύμφωνα με τα πρότυπα που διέπουν το δικαίωμα στη χρηστή διοίκηση. Ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν μπορεί να λειτουργήσει ικανοποιητικά χωρίς την ορθή διαχείριση αυτού του διαλόγου σε εθνικό επίπεδο. Εφ' όσον το ζητούμενο είναι ένα περιβάλλον που θα ευνοεί τον αποτελεσματικό και εποικοδομητικό διάλογο με την κοινωνία των πολιτών, πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, Σε αυτές περιλαμβάνονται η εμπιστοσύνη, η λογοδοσία, η διαφάνεια και οι συνθήκες που ευνοούν τη συμμετοχή. Στον κώδικα ορθής πρακτικής για τη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της Διάσκεψης των ΔΜΚΟ του Συμβουλίου της Ευρώπης συνοψίζονται οι βασικές αρχές και προϋποθέσεις που μπορούν να χρησιμεύσουν ως οδηγός. Η ΕΟΚΕ προτείνει στη στρατηγική για την κοινωνία των πολιτών να τίθενται στόχοι και να ορίζονται σαφείς δείκτες αναφοράς για τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ όσον αφορά τον χώρο δράσης της κοινωνίας των πολιτών και τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών σε εθνικό επίπεδο.

3.7.1.2. Η ΕΟΚΕ συνιστά ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών σε όλα τα επίπεδα —συμπεριλαμβανομένου του ενωσιακού— να έχει τα ακόλουθα **χαρακτηριστικά** ([6]).

— Πρέπει να είναι ουσιώδης. Στόχος του διαλόγου με τους πολίτες είναι να εξελιχθεί σε πραγματικό και συγκεκριμένο μέρος της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, που θα παρέχει στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών την ευκαιρία να προβαίνουν σε ουσιώδη επικοινωνία και θα αποτελεί ένα βήμα για να εκφράζουν τις απόψεις τους· θα πρέπει να πρόκειται για πραγματικό δημοκρατικό διάλογο και όχι πομφόλυγες.

— Πρέπει να διεξάγεται με γνώμονα τα αποτελέσματα και να προβλέπεται η συμμετοχή των πολιτών σε αυτόν, τόσο στις συζητήσεις με θέμα τους στόχους και το περιεχόμενο των νομοθετικών μέτρων και διατάξεων που αφορούν την κοινωνία των πολιτών, όσο και στα στάδια της αξιολόγησης.

— Πρέπει να είναι τακτικός.

— Πρέπει να είναι διαφανής, με δημόσια διαθέσιμους κανόνες και κριτήρια σχετικά με τον τρόπο επιλογής των ενδιαφερόμενων μερών και τη θεματική του διαλόγου, και να διασφαλίζει την πρόσβαση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε όλες τις σχετικές πληροφορίες.

— Πρέπει να είναι ευρέως αποδεκτός. Η διαπίστευση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να βασίζεται στην ουσιώδη αποδοχή και αντιπροσωπευτικότητά τους. Πρέπει οι εν λόγω οργανώσεις να τηρούν τις αρχές της εσωτερικής δημοκρατίας, της αυτονομίας, της ανεξαρτησίας και της διαφάνειας, να ακολουθούν ένα μη κερδοσκοπικό υπόδειγμα και να εργάζονται είτε υπέρ του γενικού συμφέροντος είτε για λογαριασμό ειδικών ομάδων συμφερόντων.

— Πρέπει να επιτρέπει σε όλα τα μέρη να ανταλλάσσουν ιδέες. Πρέπει οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να είναι σε θέση να ενσωματώνουν τις δικές τους πρωτοβουλίες και προτεραιότητες στα θεματολόγια των κρατών μελών και των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων. Η από κοινού λήψη αποφάσεων επί των χρονοδιαγραμμάτων του διαλόγου μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητά του και να αποτρέψει ζητήματα ικανοτήτων από όλες τις πλευρές.

([6]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενίσχυση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και της συμμετοχικής δημοκρατίας στην ΕΕ: μελλοντική πορεία» (διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της βελγικής Προεδρίας) (ΕΕ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

— Πρέπει να είναι συμμετοχικός και αντιπροσωπευτικός, ιδίως για τους πλέον ευάλωτους. Η διασφάλιση μιας Ένωσης ισότητας σημαίνει ότι θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η διάσταση του φύλου, των ΛΟΑΤΚΙ+, των μεταναστών, της αναπηρίας και των Ρομά.

— Πρέπει να είναι δομημένος και συντονισμένος. Είναι σκόπιμο να συμμετέχει μια συντονιστική υπηρεσία στις εργασίες και την υποβολή των προτάσεων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

— Θα πρέπει να περιλαμβάνει αποτελέσματα και επακόλουθες ενέργειες. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις εισηγήσεις των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών μέσω δημόσιου πίνακα αποτελεσμάτων, στον οποίο θα περιγράφονται λεπτομερώς οι επακόλουθες ενέργειες ή θα εξηγούνται οι λόγοι για τους οποίους δεν προέβησαν σε άλλες ενέργειες. Θα πρέπει επίσης να συγκεντρώνονται οι παρατηρήσεις των συμμετεχόντων.

3.7.1.3. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να εκφράζονται με μία φωνή για να ενισχύουν τη δράση τους.

3.7.2. *Πρόκριση και ενίσχυση δομών διαλόγου σε όλα τα επίπεδα*

3.7.2.1. Σε έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται όλο και περισσότερο από συγκρούσεις, παραπληροφόρηση και κοινωνική πόλωση, η ΕΕ πρέπει επειγόντως να επανεξετάσει τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών και να ενισχύσει τον διάλογο με τους πολίτες — όχι μόνο ως θεμέλιο της αποδοχής των θεσμών της, αλλά και ως βασικό πυλώνα μιας πιο ανθεκτικής, συμπεριληπτικής και συμμετοχικής Ευρώπης ([7]).

3.7.2.2. Μια στρατηγική για την κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να αφορά όλα τα είδη διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένου του διατομεακού διαλόγου, του κάθετου/τομεακού διαλόγου και του οριζόντιου διαλόγου (εντός της ίδιας της κοινωνίας των πολιτών).

3.7.2.3. Η εξασφάλιση ισχυρότερης συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και διεξαγωγής δομημένου διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών θα απαιτήσει χρόνο. Πρέπει να αξιολογήσουμε τις υφιστάμενες πρακτικές, να αντλήσουμε διδάγματα από αυτές και να εκπονήσουμε αρχές και κατευθυντήριες γραμμές που θα μπορούσαν τελικά να κωδικοποιηθούν σε μια διοργανική συμφωνία για τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών σε επίπεδο ΕΕ. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ προτείνει να συναφθεί διοργανική συμφωνία επί του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών —με συντονίστρια την ΕΟΚΕ— με μέλημα τη συνέπεια των πρακτικών διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών ανά τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και την τήρηση των αρχών που παρατίθενται στο σημείο 3.7.1 της παρούσας γνωμοδότησης.

3.7.2.4. Η ΕΟΚΕ είναι επίσης έτοιμη να συμμετάσχει προβλεπτικά σε ουσιαστικό διάλογο με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Εισηγείται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να πραγματοποιεί ετήσια συνεδρίαση με την ΕΟΚΕ για να συζητά τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζει τις προτάσεις των γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ (εκτός από τις γραπτές παρατηρήσεις που ήδη λαμβάνει η ΕΟΚΕ), έτσι ώστε να υπάρχει ένας κύκλος ανατροφοδότησης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα μπορούσε να καλεί την ΕΟΚΕ να συμμετέχει σε συνεδριάσεις συναρμόδιων επιτροπών όταν στην ημερήσια διάταξη περιλαμβάνονται νομοθετικοί φάκελοι ή φάκελοι πολιτικής που συνδέονται με τις γνωμοδοτήσεις της. Ομοίως, το Συμβούλιο θα μπορούσε να μεριμνά για την περιοδική συμμετοχή της ΕΟΚΕ στη νομοθετική διαδικασία για την εξέταση και την ανάλυση των προτάσεών της.

3.7.2.5. Συν τοις άλλοις, η ΕΟΚΕ προτείνει την έναρξη μιας ευρείας διεργασίας διαλόγου (η οποία περιγράφεται στο σημείο 4.3 της παρούσας γνωμοδότησης ως μέρος του πιλοτικού έργου). Αυτό θα μπορούσε να συμβάλει στη δημιουργία της διαχείρισης και της διάρθρωσης του τομεακού διαλόγου στο μέλλον ([8]).

3.7.2.6. Επί του παρόντος, οι πρακτικές του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών διαφέρουν σημαντικά ως προς την ποιότητα και το εύρος σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η δημιουργία μηχανισμών συντονισμού μεταξύ και εντός των θεσμικών οργάνων θα μπορούσε αναμφισβήτητα να συμβάλει στη μείωση των αλληλεπικαλύψεων και στην ελαχιστοποίηση της χρήσης των πόρων.

([7]) Κέντρο Μελετών Ευρωπαϊκής Πολιτικής (CEPS), *Mapping civil dialogue practices in the EU institutions* (Χαρτογράφηση των πρακτικών διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών στα θεσμικά όργανα της ΕΕ), 2025, μελέτη που ανέθεσε η ΕΟΚΕ κατόπιν αιτήματος της Ομάδας των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών.

([8]) Εξαιρουμένου του τομεακού κοινωνικού διαλόγου.

3.7.2.7. Όπως επισημαίνεται σε νέα μελέτη της ΕΟΚΕ ([9]), το ζητούμενο τώρα είναι οι συναρμόδιες μονάδες εντός των θεσμικών οργάνων να τηρούν τις βασικές αρχές, παρέχοντας επαρκώς το βήμα για να ακουστεί η φωνή της κοινωνίας των πολιτών και εγκαθιδρύοντας διαφανείς μηχανισμούς για την ενσωμάτωση ουσιαστικών εισηγήσεων όσον αφορά τη χάραξη πολιτικής. Μολονότι συντρέχουν λόγοι αισιοδοξίας, πρέπει να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια. Βάσει μιας διοργανικής συμφωνίας για τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών θα μπορούσαν να ανατεθούν διαφορετικοί ρόλοι και αποτελέσματα του διαλόγου αναλόγως του ρόλου του κάθε συμμετέχοντος θεσμικού οργάνου, αρχής γενομένης από τους υφιστάμενους μηχανισμούς.

— Προκειμένου για το Συμβούλιο, θα πρέπει να χρησιμοποιείται το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, επιπλέον κάθε άλλου εργαλείου συνεχούς διαλόγου.

— Προκειμένου για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος του εξουσιοδοτημένου αντιπροέδρου και η ικανότητα επιρροής εντός των κοινοβουλευτικών ομάδων και επιτροπών.

— Προκειμένου για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι προσπάθειες του αρμόδιου επιτρόπου θα πρέπει να συντονίζονται με τις Γενικές Διευθύνσεις.

— Όσον αφορά δε την ΕΟΚΕ, θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος της ομάδας συνδέσμου.

3.7.2.8. Τα σημεία αυτά, τα οποία έχουν μεγάλη σημασία, αφορούν την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά μέσω της ενδυνάμωσης των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και της δημιουργίας δομών που θα υποστηρίζουν την εκπαίδευση και την ανάπτυξη ικανοτήτων για τη συμμετοχή στην κοινότητα. Το βήμα αυτό είναι ζωτικής σημασίας για την καλύτερη δυνατή υλοποίηση ολόκληρης της στρατηγικής. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρόκειται για θεμελιώδη οικονομική επένδυση στο μέλλον της Ευρώπης.

4. **Δημιουργία δημόσιου βήματος της κοινωνίας των πολιτών**

4.1. *Γενικές παρατηρήσεις*

4.1.1. Η ποικιλομορφία των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, των τοπικών πρωτοβουλιών, των ΜΚΟ και των εθνικών διαύλων πρέπει να λαμβάνεται δεόντως υπόψη. Χωρίς την αναγνώριση και την πρόβλεψη των ιδιαιτεροτήτων καθενός και καθεμίας εξ αυτών —για λόγους ευρείας συμμετοχής— το δημόσιο βήμα δεν θα είναι αποτελεσματικό ή ευρέως αποδεκτό. Η ΕΟΚΕ μπορεί να συνεισφέρει ουσιωδώς στην εξασφάλιση αυτής της αποδοχής.

4.2. *Αξιοποίηση της ειδημοσύνης και των δικτύων της ΕΟΚΕ*

4.2.1. Κάθε ανάλυση πρέπει να αρχίζει εξετάζοντας κατά πόσον υπάρχουν υφιστάμενες δομές ή θεσμικά όργανα που θα μπορούσαν και θα ήταν πρόθυμα να το φιλοξενήσουν. Η ΕΟΚΕ μπορεί και προτίθεται να φιλοξενήσει ένα τέτοιο βήμα. Δεδομένης δε της πείρας της στη διευκόλυνση του διαλόγου και της διαβούλευσης, είναι επίσης το ενδεδειγμένο όργανο για να το πράξει. Οι προτάσεις υπ' αριθ. 38 και 39 της Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης φαίνεται να υποστηρίζουν αυτή την ιδέα. Σύμφωνα με την πρόταση υπ' αριθ. 39, **πρέπει να ενισχυθεί ο θεσμικός ρόλος της ΕΟΚΕ και να ενδυναμωθεί ως διαμεσολαβήτρια και εγγυήτρια των δραστηριοτήτων συμμετοχικής δημοκρατίας, όπως ο δομημένος διάλογος με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τις ομάδες πολιτών**.

4.2.2. Η ανάθεση στην ΕΟΚΕ της φιλοξενίας αυτού του δημόσιου βήματος θα συντείνει στην υποστήριξη των αρμοδιοτήτων, των συμβουλευτικών λειτουργιών και των μεθόδων εργασίας της, επιτρέποντάς της να λειτουργεί ως πομπός αναμετάδοσης έναντι της κοινωνίας των πολιτών. Δεδομένης της πείρας, της ειδημοσύνης και των δικτύων της, η ΕΟΚΕ πρέπει να συμμετέχει εξ αρχής. Η **ειδημοσύνη** αυτή περιλαμβάνει την εις βάθος εποπτεία που έχουν τα μέλη της ΕΟΚΕ καθενός από τα αντίστοιχα πεδία τους, την τεχνογνωσία τους στην προώθηση της αρμονικής ανάπτυξης της πολιτικής της ΕΕ, καθώς και τον υψηλό βαθμό αντιπροσωπευτικότητας, καθότι τα μέλη είναι επισήμως εξουσιοδοτημένα να λαμβάνουν αποφάσεις εκ μέρους όσων εκπροσωπούν. Οι εργασίες της ΕΟΚΕ είναι οργανωμένες με σκοπό την αλληλεπίδραση των «τεχνικών» ή «τομεακών» ([10]) διαστάσεων και των πιο «διατομεακών» πτυχών. Χάρη σε αυτήν την προσέγγιση όλες οι γνωμοδοτήσεις, τις οποίες εκπονούν ομάδες μελέτης αποτελούμενες από μέλη με εξειδικευμένες γνώσεις, τυγχάνουν εξαιρετικής τεχνικής υποστήριξης. Λειτουργεί επίσης σαν ένα «δημοκρατικό φίλτρο» στα μόνιμα τμήματα της ΕΟΚΕ, όπου περισσότερα από 100 μέλη συζητούν επί ενός κειμένου, και έτσι καθίσταται δυνατή η ομόφωνη έγκριση των περισσότερων γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ, κάτι που αντικατοπτρίζει τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο η ΕΟΚΕ επιδιώκει την κοινωνική συναίνεση.

([9]) Κέντρο Μελετών Ευρωπαϊκής Πολιτικής (CEPS), *Mapping civil dialogue practices in the EU institutions* (Χαρτογράφηση των πρακτικών διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών στα θεσμικά όργανα της ΕΕ), 2025, μελέτη που ανέθεσε η ΕΟΚΕ κατόπιν αιτήματος της Ομάδας των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών.

([10]) Αυτό διαφέρει από τον τομεακό κοινωνικό διάλογο.

4.2.3. Η ΕΟΚΕ έχει πρόσβαση σε ένα τεράστιο και μοναδικό δίκτυο· τα μέλη της έχουν τις ρίζες τους στην κοινωνία των πολιτών της εκάστοτε χώρας, κάτι το οποίο τους επιτρέπει να συμβάλλουν στις πολιτικές της ΕΕ από τη βάση και να μεταφέρουν τις συζητήσεις που διεξάγονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο εκ νέου στις τοπικές κοινότητες.

4.3. *Δομή και διαχείριση του δημόσιου βήματος της κοινωνίας των πολιτών*

4.3.1. Βασιζόμενη στην πείρα και το δίκτυό της, η ΕΟΚΕ προτείνει να δρομολογηθεί ένα **πιλοτικό έργο** σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με το οποίο θα εκκινήσει ένας **ευρύς διάλογος** από τα πρώτα στάδια της πολιτικής διαδικασίας. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση σε ζητήματα που αφορούν τη δημοκρατία, τα θεμελιώδη δικαιώματα και το κράτος δικαίου, τα οποία θα συζητηθούν σε συνεργασία με την ειδική ομάδα «Θεμελιώδη δικαιώματα και κράτος δικαίου» της ΕΟΚΕ. Το βήμα της κοινωνίας των πολιτών θα έχει ως στόχο να διευρύνει τη συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που ασχολούνται με τη δημοκρατία, τα θεμελιώδη δικαιώματα και το κράτος δικαίου, έτσι ώστε να εντοπίζει ζητήματα που απασχολούν ιδιαίτερα τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε επίπεδο βάσης, και να συμβάλλει στις συναφείς εκθέσεις της ΕΟΚΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη συγκρότηση συντονιστικής ομάδας υπό το βήμα, η οποία θα αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΟΚΕ και την ομάδα συνδέσμου, κατά τα πρότυπα του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για τη Μετανάστευση. Το βήμα θα τροφοδοτεί την ετήσια διάσκεψη της ΕΟΚΕ για το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα. Οι συνεισφορές από την «Εβδομάδα της κοινωνίας των πολιτών» θα τροφοδοτούν επίσης το έργο του βήματος, με τρόπους που θα καθορίζονται από την εν λόγω συντονιστική ομάδα (π.χ. αφιερώνοντας μία ημέρα στις εργασίες του βήματος).

4.3.2. Η συντονιστική ομάδα θα είναι υπεύθυνη για την έναρξη του πιλοτικού έργου και θα συμφωνεί επί των σχετικών ρυθμίσεων διαχείρισης και συμμετοχής. Θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω μια συγκεκριμένη πρόταση επί της διαδικασίας. Μετά την εκτέλεσή του, θα αξιολογήσει το έργο και θα προτείνει μελλοντικές εξελίξεις για να διευκολυνθούν παρόμοιες διαδικασίες ευρέος διαλόγου με άλλα βασικά θέματα που αφορούν την κοινωνία των πολιτών. Κάθε χρόνο, η συντονιστική ομάδα θα συμφωνεί επί των ακριβών θεμάτων και του χρονοδιαγράμματος του έργου.

4.3.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει επίσης ότι η στρατηγική (συμπεριλαμβανομένου του βήματος) θα μπορούσε, στο μέλλον, να συμβάλει στα εξής:

— στην εκπόνηση έκθεσης, η οποία θα συντάσσεται ανά διετία, και θα έχει ως θέμα τις δραστηριότητες της στρατηγικής και όλες τις δραστηριότητες διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών που διεξάγονται μέσω του βήματος και από κάθε γενική διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής·

— στον καταρτισμό ετήσιου πίνακα αποτελεσμάτων, με τη μορφή δημόσιου φόρουμ συζητήσεων σχετικών με τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων παρακολούθησης των διαλόγων· και

— στη διεξαγωγή ετήσιου φόρουμ, το οποίο θα διοργανώνεται σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θα μπορούσε να αποτελέσει μέρος της «Εβδομάδας της κοινωνίας των πολιτών».

4.3.4. Το υπό εξέταση πιλοτικό έργο θα αποτελέσει ευκαιρία περαιτέρω αξιοποίησης της υφιστάμενης δομημένης συνεργασίας με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών — και παροχής επίσημης δομής σε αυτήν. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη πειραματιστεί με διάφορους τρόπους συστημικής συνεργασίας με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ άλλων μέσω: i) του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για τη Μετανάστευση, ii) των «χώρων συνάντησης» που παρέχει το τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον» (τμήμα NAT) της ΕΟΚΕ, έτσι ώστε οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να συνεδριάζουν και να προετοιμάζουν κοινές εισηγήσεις όσον αφορά τις ενωσιακές και διεθνείς διαδικασίες· και iii) της συνεισφοράς της ομάδας συνδέσμου στη συμβολή της ΕΟΚΕ στο ετήσιο πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αυτές και άλλες πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν μέρος του πιλοτικού έργου εντός μιας ενιαίας διαχειριστική δομής (που θα αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΟΚΕ και την ομάδα συνδέσμου). Δεδομένου ότι βασίζεται σε ήδη υφιστάμενες δομές και μέσα, το πιλοτικό έργο θα μπορούσε να υλοποιηθεί γρήγορα και χωρίς καθυστέρηση. Ταυτόχρονα, η επιτυχία του θα εξαρτηθεί από την παροχή επαρκών πόρων και από την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων που θα απευθύνονται στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

4.3.5. Μέσω του βήματος αυτού:

— θα καθοδηγείται ο διάλογος (με συντονιστές τα διοικητικά όργανα) με θέμα τη δημοκρατία, τα θεμελιώδη δικαιώματα και το κράτος δικαίου και μετέπειτα θα καθοδηγείται η συμβολή σε σημαντικές πολιτικές διαδικασίες (λ.χ. το ετήσιο πρόγραμμα εργασιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής),

— θα διεξάγεται ετήσια διάσκεψη διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών (πιθανώς κατά τη διάρκεια της Ευρωπαϊκής εβδομάδας της κοινωνίας των πολιτών) όπου θα εκτίθενται και θα υπόκεινται σε επεξεργασία προκαταρκτικές εισηγήσεις μαζί με άλλους συναρμοδίους,

— θα παρακολουθείται ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών με τη βοήθεια ενός ετήσιου πίνακα αξιολόγησης, οι ενδείξεις του οποίου θα περιλαμβάνονται σε διετείς εκθέσεις με θέμα τον εν λόγω διάλογο, καθώς και

— θα υπάρχει συμβολή στη διοργανική συμφωνία.

4.3.6. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να διαθέσει επαρκή μέσα για την ενίσχυση του διαλόγου με την ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών σε όλα τα επίπεδα και, ειδικότερα, να χρηματοδοτήσει την υλοποίηση του προτεινόμενου πιλοτικού έργου. Χωρίς επαρκή χρηματοδότηση, δεν μπορεί να εφαρμοστεί στρατηγική για την κοινωνία των πολιτών. Έπειτα από 2,5 χρόνια (στα μέσα της θητείας της ΕΟΚΕ), η ΕΟΚΕ, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα προβαίνουν σε αξιολόγηση με σκοπό τη βελτίωση της διαδικασίας και την επιλογή των επόμενων βημάτων προς την ανάπτυξή του.

Βρυξέλλες, 17 Ιουλίου 2025.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE